

42. szám. 1868. Október 15.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
az „**ATHENAEUM**“
K. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM“
(EZZELŐTT EMICH GUSZTÁV-PÉLE)
NYOMDÁBAN.

Mai számunkhoz egy negyedív melléklet van csatolva.

TARTALOM.

Cikkek: „Munkácsi Mihály.“ — „Visszatekintés.“ (Költemény.) *Medgyes Lajostól.* — „Az őrangyal.“ (Elbeszélés.) *Vadnai Károlytól.* (Folyt.) — „Izlandi képek.“ — „A Hegyalja.“ *Zombory Gusztávtól.* — „A szengőmérgezés.“ *Breuer Arminától.* — „A debreceni gazdasági tanoda.“ — „Adat Petőfi tanulóköréből.“ *Sebestyény Gyúdtól.* — „Vegyes

közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — Kiadói üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: Munkácsi Mihály. — Izlandi népviselet. — A nagy Geyser Izlandban. — A Hegyalja képekben. I. Tokaj. (A tokaji-hegyaljai Album után.) — A debreceni gazdasági tanoda.

Irodalom.

— *(Horkai bácsitól.)* ezen a gyermekirodalom terén szerencsés sikerrel működő tanártól Mármaroszigeten ismét két füzetecske jelent meg. Az egyik címe „*Kis lant*“ mely szivnemesítő, a gyermekek felfogásához mért magyar dalokat

tartalmaz, ára 20 kr; kívánatos lenne, ha hogy e könyvecske a népiskolákban minél jobban elterjedne. A másik füzetke „*Mármarosziget helyismerete*“, térképpel; ez mármaroszigeti gyermekeknek van szánva; ára ennek is 20 kr.

Szerkesztői üzenetek.

— *Szemlakon:* L. J-nak. Mindkét dolgozatot szívesen látjuk.

— *Pesten:* P. J-nak. A „Mátyás-balladák“ból való darabért szívesen tesszünk kivételt. Ohajtását készséggel teljesítjük.

— *Hővegre:* T. J-nak. Kérjük a felajánlott tudósításokat.

— *A „Két csillag“* — „Az emberi méltóság.“ — „A tihanyi vízhang.“ — s „Katinka bogár“ című verseket nem fogunk megjelenni.

— *Sz. Váraljára:* Ilyenkor már nehéz fiatal embernek Pesten valami állomáshoz jutnia, minthogy igen nagy a verseny, s a legtöbben jó levele gondoskodnak foglalkozásról. A célzott helyen minden állomás be van töltve.

— *Pesten:* St. S-nak. Az ön küldeményében tárgyalt történelmi tény oly általános tudomásu s annyit irtak már arról, miként alig lehet olvasónk, ki abban némi újat találna.

A kadóhivatal üzenete.

— *Hővegre:* T. J. A kijavítás megtörtént. A csomagolási 30 kr. beküldése után, s ha még a következő lélekre is beküldetett az előfizetés, mint szintén egész éves előfizetőnek, el fog küldetni a nagy színes nyomásu új műlap.

A rendkívül diszes kiállítású „**HONVÉDALBUM**“ előfizetői már kielégítettén, az most már Pfeiffer Nándor pesti könyvkereskedésénél, valamint szerkesztőségünk útján is megrendelhető. A 27. honvédtábornok arcképével s hét darab 17 hüvelyk hosszú és 12 hüvelyk magas, színes alapnyomásu képpel, valamint a szövegbe nyomott 33 pompás illusztrációval diszesített s szövegét illetőleg legkitünőbb költőink s prózaistáink (Petőfi, Tompa, Tóth Kálmán, Szász Károly, Jókai, Vadnai, Abonyi, Vértesi, Asbóth tábornok stb. stb.) által kiállított emlékmű egy-egy példányának ára **6 frt**; ugyanily példány pompás diszkítésben, aranyetszéssel, gazdag aranynyomással és tokba helyezve **10 frt**.

Ujdonságok.

* *(A királyi család otthonja.)* Ó felségök csöndesen tölték napjaikat Gödöllőn. Zaj nem veszi körül őket, mindössze egy-egy miniszter érkezik a kastélyba, vagy a király távozik Budára, vadászatra, s aztán ismét visszatér; vagy a királynéval együtt tett sétalovaglásokat. A fejedelmi gyermekek a parkban töltik a nap egy részét. A kapunál fehér-kék színbe öltözött cselédek állnak, magyar szabásu ruhákban. Sőt — mint mondják — a frakkos, harisnyás s cipős komornyik is magyarul felel a német kérdésre. Udvari csendőröket, fegyveres őrállókat hasztalan keresünk. Mindenből látszik, hogy a magas család, mely most a soká elhagyatott kastélyban tölti napjait, egészen otthon van. — E napokban király ő Felsege a parkban sétált, midőn egy magyar földmives megszólítja ilyen formán: „Kegyelmes uram, segélyért könyörgök; leégett házam és ud-

varom, s nincs miből fölépítenem; nem pénzért esedezem, hanem ha Felsegek királyom a gödöllői erdőből a szükséges fát engedélyezné, segítve volna rajtam.“ A király jóakarólag végig hallgatván a könyörgőt, nyájasan szólott hozzá: „A kérelmet szívesen teljesíteném, de az engedélyt fára nem lehet oly könnyen adnom; hanem majd írok miniszteremnek, s remélem, lesz sikere.“ A kérelmező eltávozott s este már kezében volt az utalvány a szükséges épületfára. A dolog teljes megértésére tudni kell, hogy a kérelmező földmives a királytól, mint Gödöllő földesurától kérte a fát, a gödöllői uradalom pedig az országé. — A multkor említést tettünk, hogy a királyi gyermekek is szüreteltek. E szüret e hó 5-ikén történt meg. Délután 4 óra volt, midőn a koronaherceg és hercegnő, mindenik külön udvari kocsin, kirándultak a szőlőhegyre, a hol taracklövésekkel és

Negyedik évi folyam.

42, szám.

Október 14-én. 1868.

Munkácsi Mihály.

A hírlapolvasó közönség az utóbbi időkben nyilvánosság elé lépett. Jövért jószoltak számára gyakran találkozhatott e névvel, vagy a lapok művészetéről szóló hírei közt, vagy illusztrációk alatt. A pesti közönség pedig a műkiállításokon több festmény alatt is láthatta e nevet.

Ezelőtt öt évvel a képzőművészeti társulat első kiállításában láttunk egy életképet: „a regélő huszárt”, mely annyi eredetiséggel és jó felfogással volt festve, hogy rögtön magára vonta a figyelmet. Voltak hibái, nevezetesen az esetkezelésen még látszott, hogy fiatal kéz forgatta, de volt élet is e jellemző vonás, hogy

Munkácsi Mihály.

mindenki kíváncsian kereste rajta a festő nevet. Ez volt Munkácsy első festménye, melylyel be jött, s unokaöccse neveltetését nem folytatható úgy, mint óhajtotta. Munkácsynak abba

akkor s ez részben már be is teljesedett, mert a fiatal festész minden újabb művén látszik a haladás, és erőteljesebben nyilvánul a tehetség. Azóta biztos zálogait adta nem mindennapi tehetségeinek, melyeket folyton fejleszt, s tanulmányokkal gazdagít.

Munkácsy most csak 24 éves. — 1844-ben született Munkácson. Atyja kincstári tisztviselő volt. Szülőit még gyermek korában elveszté s nagybátyja, Reök István folytató nevelését. Az 1848-diki események folytán e derék ügyvéd elvesztvén oklevelét, szorongatott helyzet-

kellett hagynia iskoláját, és B. Csabán asztalos-mesterséget kezdett tanulni.

És mint Miska inas forgatta először az ecsetet, és festette a fehér fenyődeszkákat. — A gyalút azonban annál többször kellett forgatnia. Hogy a ládákra ágyakra, majd később tulipánokat és rózsákat festhessen, egy kis rajzot is kellett tanulnia. És tanult is. Inkább szerette a rajzont és a krétát, mint a fűrészt és gyalút; s e két utóbbit örömmel mellőzte a két előbbiért. Hat évig folyt e kétféle elem harca. E hat év nagy részét Munkácsy Csabán s másik részét Aradon töltötte. Ekkor (1861.) szakított addigi pályájával, a minek hozzá közel állói épen nem örültek; valamint annak sem, hogy a reális mesterség helyett a fiatal Munkácsy egész szenvedélyvel kezdett rajzolni tanulni Szamosi Elek festőtől, ki akkor Gyulán időzött.

Végre is több biztosítékkal van a reális életre az olyan pálya, melynek eszközei jól betöltenek egy műhelyt s készleteinek minden hetivásárban akad bevője: mint az olyan, mely műszereit zsebében is elrejtheti s bevői nemcsak válogatóság, hanem nagyon ritkák is. Nem lehet csodálni, ha az ifjú jövőjét szíven hordó nagybátyja sokszor megcsóválta fejét s nem minden aggodalom nélkül kérdezgette: vajjon mi lesz mind ebből? Munkácsy nem sok biztatással és buzdítással találkozott. Egyedül Szamosi volt, ki buzdította s a fölébredt tehetség ösztönét soha sem igyekezett utjáról letériteni. Tanult tehát szorgalmasan.

Egy ízben fölkérte nagybátyját, engedje meg, hogy lerajzolhassa. Bátyja engedett, csak hogy bebizonyíthassa, mikép az arckép nem fog sikerülni. Ekkor tette Munkácsy első examenét a rajzból, s félt is, hogy kudarcot vall. Midőn a rajz készen volt, őt legkevésbé sem elégitette ki. Bátyja azonban meg volt lepve. Arcképét mindenki fölismerte, s ekkor azt mondta: „ha már ennyire van, csak folytatd tovább.“

Még rövid ideig tanult Szamositól, aztán 1863-ban Pestre jött, s Than Mór és Ligeti mellett folytató a tanulást, s e két jeles festésznök fölis-mervén az ifjú tehetségét, szívesen adtak neki oktatást a festészetben. Ekkor festé a „Regelő huszárt“. Azután 1864-ben Bécsbe ment az akadémia-ra, s ott a nagyhirű Rahl figyelmét is fel-

költötte. Egy évet töltött Bécsben, onnan pedig Münchenbe vonta a tanulás vágya.

Ez idő alatt több képet festett, többi közt a „Kukoric apattogatást“, e kedélyes és eleven életképet, melyen annyi magyaros vonás van, s melyet lapunk is közölt. Münchenben festé az általunk szintén közölt „Husvéti öntözködést“ is, mely művészeti kivitelben, a színezet természetességében már nevezetes haladást és önállóságot mutat. Szintén Münchenben festette az „Árviz“ című életképet, mely a magyar kormány figyelmét is magára vonván, további kiképezésére kormány-segélyt nyert, és még egy évet töltött Münchenben, hol Wagner Sándor hazánkfia s akadémiai tanár, majd pedig Adam műtermében dolgozott.

Legutóbbi festményét, a „Lakodalomra hívogatást“ nem régeből említettük és ismertettük. E kép mind kompozíciójára, mind kivitelére egyike legszebb életképeinknek, s a legszigorúbb ítélesznek is el kell ismerni műbecsét. Egy bécsi műáros vette meg, hogy e tözgyökeres magyar jellegű képről színes nyomatokat készíttessen. Jelenleg e kép páriját festi: a „Falu kútját“, hol a falusi nép oly szívesen szaporítja és terjeszti a szót.

Munkácsy kizárólag népies életképeket fest, s erre ritka tehetsége van, humorral, nagy megfigyelő tehetséggel s eredetiséggel rendelkezvén. Alakjain mindig meg van az eredeti magyaros vonás, a kiválasztott tárgyban pedig a jellemző sajátság.

Festményeken kívül illusztrációkat is rajzol lapunkba, s ezeket maga rajzolja fára, mely ismét külön ága a képzőművészetnek. Lapunk az említett képeken kívül még egy más életképet is közölt tőle, „Befordultam a konyhára“ cím alatt, s közlünk ezentúl is. A Honvéd-Albumba szintén két szép képet készített a „Honvéd-ujoncozás“ s a „Foglyokkal hazatérők“ cím alatt.

Jelenleg Düsseldorfba indult, hol néhány jeles genre-festész van, (köztük a híres Knauss,) kiktől tanulni kíván.

Az arcképet, melyet lapunk közöl, szintén egy tehetséges fiatal magyar festész, Gyulay László, a müncheni festészeti akadémia látogatója készíté lapunk számára; kitől mult számunkban is közlénk már Petőfihez egy szép illusztrációt.

Visszatekintés.

Lelkem magas eszmék hevíték,
Küzdöttem szentelt elvekért;
Nemesre, szépre, nagyra törtem,
S hittem : hogy a világ megért.

Beszéltem a zsarnokok ellen
Sziveket rázó hangokon,
Mint a villámlás kél a felhőn :
Ugy ke't s szállt szerzte szózatom.

Ott voltam népem ébredésén, —
Az volt ám a szent pillanat!
Midőn láncait szertetépte
S mondá : hogy független s szabad.

Kitűzni a nemzeti zászlót
Honfi s honlány vetélkedik ;
Virágerdővé változott át
A hon keletől nyugatig.

Oh a csaták !.. oh a honvédek !..
Oh a dicsőség gyöngy-sora . .
Mely át nyúlik az öröklétig
S fényét nem veszti el soha !..

És a bukás az árulással !
Az ellenség dúllásai !
A börtönök büzhöd't sötéte !
A pallos villogásai !

S a nemzet hosszas sarcolása !
Mindezeket átéltem én :
Részvettem a dicső csatákban ,
Ültem a börtön éjjelén.

S napunk midőn most újra támadt,
Hittem : meglátnak múltamért.
S im : mely vézből fenmaradt még,
Letépik rólam a babért.

Elvérzettek s haltak a jobbak
S kik néhányan fenmaradánk,
A szolgálé'gben elbutult kor
Gúnyt s bántalmat halmoz reánk.

Medgyes Lajos.

A z ő r a n g y a l .

(Elbeszélés.)

Irta : *Vadnai Károly.*

(Folytatás.)

S eljött a negyednap!

Meg valék lepetve, mert ugyanaz volt, a kit nem is akartam többé látni, miután egyszer jobban megnéztem, mint a hogy kellett volna.

Elpirultam, a mit Sándorom valószínűleg a szokatlanság zavarának vehetett, míg nekem fájni kezdett, hogy nem tud mindent.

Valami ösztön azt sugta nekem, hogy azt az embert nem a hála vezette hozzánk, hanem a csaltság. Szinte haragosan néztem rá, s rajta voltam, hogy eldicsekedjem boldogságommal, elégtelenségemmel; mennyire szeretem férjemet, és kis lányomat!

Azt mondta rá nyugodtan, hogy nagyon örül rajta. Általában oly szerény, udvarias, oly megnyerő volt, hogy restelni kezdtem elébbi balitéletemet, s arra gondolék, hogy hátha mindaz, a mit gyaníték, semmi más, mint nevetséges képzelgés. Valóban olyanak tűnt föl, mert még akkor is, midőn férjem arra kérte, hogy — ha ily szerény körben jól találja magát — látogasson meg többször, azt felelé: hogy kevés üres ideje marad,

mert tanulni akar, hogy valamivel több lehessen az életben, mint egy pár falu birtokosa, mihez nem önrédeme, hanem a születés által jutott.

Nekem nagyon megtetszett ez a felelet. Milyen derék ember, — gondolám, — és én miket nem hittem fölöle!

Kikisértük mind a ketten, még kis leánykám is, ki ruhám szélébe kapaszkodva csakúgy féldalról nézte az „idegen bácsit“, ki oly nyájasan beszélt vele, mivel — a mint mondá — igen szereti a gyermekeket.

Valóban azt kelle hinnem, hogy nagyon szereti, mert másnap egész halmaz játékszert küldött neki, oly leleményes apróságokat, hogy lakásunk az nap csakúgy csengett-bongott kis leánykánk jókedvű kacagásától és tapsoló örömetől.

Ha ő nem az én Sándorom egykori növendéke lett volna : bizonyára megütközöm e bőkezűségen, de így nem vehettem másnak, mint hálajelnek a múltakért. És azután ha eljött — mert eljött két hét alatt kétszer — Piroskánkknak mindig hozott egy csomó cukrot, a mitől egyszer a szegény kis te-

remtés egészen el is rontotta az étvágát, és mind a kétszer többet foglalkozott e kis vidám lényvel, mint én velem, a ki csak néztem, hogy mint ülteti a térdeire, mint hintázza, s mint szereti, hogy a kis bohó már „Géza bácsinak“ nevezi, a minék magam is örültem az én bárgyú jó anyai szivemmel.

Velem — úgy szólván — csak mellékesen beszélt. Pedig oly eszesen és vidáman tudott csevegni külföldi élményeiről, s oly tarka tárházával birt a mulatságos adomáknak és történeteknek, hogy mindig örömet hallgattam, és sokszor titokban arra gondolék : milyen jó volna, ha az én Sándorom is ennyi mindenféléről tudna beszélni esténként, mellettem a pamlagon, a helyett, hogy örökösen azokat az utálatos pörököt bujja.

Igazán egészen megszoktam e művelt, nyájas és szerény fiatal embert, s épen azért, mert rossz elővéleménnyel voltam felőle, igyekeztem vele szemközt minél nyájasabb lenni, hogy helyrehozzam elhamarkodott ítéletemet.

Ha bókokkal, udvarlással közelített volna hozzám : akkor bizonyára hideg maradok iránta; de ő soha semmi melegebb érdekltséget nem árult el, s mindig azt mondá : jól esik szivnia e szerény kis lak levegőjét, miután családi örömeikkel van tele. Sőt midőn néha panaszos célzást tettem a miatt, hogy férjem nagyon is elfoglalja magát, s e miatt gyakran rossz kedvű, a mit hébe-korba velem is éreztet, (mert hiába! mi asszonyok néha kifecsegünk olyat is, a mit sokkal okosabb lenne elhallgatnunk!) ő akkor is mindig a Sándor pártjára kelt, s azt mondá : meg kell becsülni a férfiakat, kik családjukért dolgozni tudnak és akarnak!

E viselete és gondolkozása igen sajátos hatott rám, épen azért, mivel teljes ellenkezésben áll mindazzal, a mit róla gondolék, a mig nem ismertem. A mig csak látésővezeni és lovagolni láttam : szentül hívém, hogy nem más, mint egy divatos kabátú pillangó, ki egy csinos arcért feled mindent, mit a mélyebb erkölcsi érzet sugal. De minél jobban megismerém, annál inkább azt kellett hinnem, hogy ő teljességgel nem tartozik ama világukat élő arszlánok sorába, kiknek egyéb dolguk sincs, mint hizelegni a nőknek, elcsábítani azokat, mihelyt szép kis üres fejüket tele beszélték.

S épen e kollemales csalódás volt az, mely egész érdekltségetem fölkelte. Nemes érzelmű és gondolkozású ember színében állván előttem : mindig több bizahnat érzék hozzája, s elbeszéltem

neki sokat abból is, a mi addig titkosabb gondolataimat képezé.

Ő vigasztalt, s mindig meg tudott nyugtatni a felől, hogy ha férjem nem is tölt sok időt együtt velem, de kétségkívül mélyen szeret, s hogy nem azok hanyagolják el nejeiket, kik érttük fáradnak, hanem a kik mulatni járnak szerte-szét, a mig családjuk oda haza nélkülöz és panasz-kodik.

Annyira megnyerte rokonszenveimet, hogy már gyakran én is csak „Géza bácsinak“ szólítám, épen mint az én kis gyönyörűségem, és semmi nyugtalanító nem vegyült e rokonszenvedés gondtalan örömebe. Semmi, de semmi! Nem is találtam abban sem többé semmi roszt, ha megengedém, hogy a színházból haza kísérjen, vagy eljőjön velem valamelyik boltba, hol apró bevásárlásokat tevék, midőn sohasem mulasztá el megdicsérni ügyességem és izlésemet.

Barátnőim előtt is bevállam, hogy igen derék fiatal embernek tartom és sok kedves órát köszönök neki.

— Vettem észre, — jegyzé meg az egyik, — hogy érdekel. Talán szereted is egy kissé?

— Bohó! — feleltem nevetve, — szeretem, mint a hogy kis leányom szereti.

-- Csak hogy — folytató barátnőm — a három éves gyermekek és a huszonhárom éves asszonyok nem szoktak egyformán szeretni.

Kinevettem barátnőm e megjegyzését; azonban otthon mégis sokáig gondolkoztam rajta, s elhatározám, hogy ezentűl tartózkodóbb leszek az emberek végett, kik mindig gyanakodnak, rágalmaznak, s keresik az árnyat ott is, a hol nincs más, mint csupa fény.

A mit így eltökéltem : bizonyára ki is viszem, ha e közben nem történik valami, a mi egy kissé elkeserített.

Sándor néhány nap óta rossz kedvű volt s holmi haszontalanságok miatt összezörcsönt velem. Kérdeztem mi baja, de nem mondta meg. Csak járt föl s le szobájában, s egy délután, midőn azt mondtam, hogy színházba szeretnék menni, azzal válaszolt, hogy nagyon is neki adtam magamat a mulatságoknak és nem veszem elég figyelembé körülményeinket. Tudom, hogy okosabb lett volna elhallgatnom, de nem állhattam meg, s kitörék. Sirtam és panaszkodni kezdtem árva, elhagyott helyzetemről, unalmas óráimról; s midőn ő egy gúnyos szót ejtett ki ellenem, (az elsőt, mit tőle hallék,) fonyogatózni kezdtem, hogy megyek haza — te hozzád, kedves anyám!

Ő azt felelte :

— Ha szived sügja, s nem csupán szeszélyed — én nem gátollak!

Ez a hideg, fagyos szó egészen elkeserített. Magam sem tudom már, mit mondék neki, de azt tudom, hogy vette kalapját, s eltávozott egy engesztelő szó, egy kibékítő esók nélkül, mialatt én a támlányra dőltem és — sirtam.

Sirtam még egy óra mulva is, midőn az ajtón kopogás hallatszott. Csohányi Géza lépett be, s azonnal észrevette, hogy szemeimet törölöm.

jobb szive. S ez a meggyőződés őszintévé tett.

— Nagyon rossz napom volt ma! — mondám neki. — Férjemnek valami baja van, s talán mert mások megkeseríték, ő meg engem keserített el.

Elmondtam neki, hogy hideg és gúnyos volt hozzám, hogy megbántott, és hogy ezt a megbántást sohasem feledem el.

Ő felemelkedett, hozzám jött, megfogta kezemet és mély érzéssel mondá:

— Istenem, hogy önhöz még kiméltlen is le

Izlandi népviselet.

(Szövege a 662. oldalon)

— Mi baja? — kérdé részvétl, mialatt kezét nyújtá felém.

— Semmi, épen semmi, — viszonzám halkán — vagy sokkal több, semhogy valakinek elmondhatnám.

Nem is kérdezett többet, csak hallgatott, s kérdezte kis lányomat, a ki valahol kiűn játszott az udvaron, a ház többi gyermekével. Azután olyan részvétl nézett rám, hogy e pillanatban szentül hívém: az egész világon neki van a leg-

het valaki. Ha én egy ily nő szerelmét bírnám: egyéb becsvágyam sem volna az életben, mint hogy gyöngéd legyek hozzá!

Őszönszerűleg szoritám meg kezét, míg ő az onyémet megcsókolá. Egyszerre sajtászerű kedély-állapot vett rajtam erőt, melyben sem gondolat nem volt agyamban, sem érzés szívemben. Egyebet nem érezék, mint hogy jól esik e részvét, miután annyira elhagyatottnak érzém magamat. De néhány perc mulva, midőn észrevettem, hogy ő igen

is közel ül hozzám a pamlagon, mialatt kezom az övében feledém, hirtelen fölriadtam, s odább vonultam egy székre.

Úgy látszott, hogy ő e miatt a legkevésbé sem zavarodott meg, s nem sokára más tárgyra vitte át a beszédet:

— Ha megengedi, — mondá, — hogy most már magamról is beszéljek, el kell mondanom, hogy én ma búcsúzni jöttem, s épen azért ily korán, mert azt hívéim, hogy ez órában férjét is itthon találom.

Én egészen meghökkenve tekinték rá.

— Ön mitsem szólt e tervéről?

— Nem gondoltam, hogy őnt érdekelné.

— Hogyan mondhatja ezt, miután annyi kedves órát köszönhetek önnek? Kis leányom sirni fog, ha megtudja.

— S másnap elfelejt, mint tán édes anyja is.

— Hogyan felejthetném, miután ép ez órában annyi részvétet mutatott irántam.

— S rám nézve az elutazást csak fájdalom-sabá teszi, hogy őnt ily kedélyállapotban hagyom el.

— Tehát várja be, míg fölvidülök.

— Már intézkedéseket tettem.

— Melyeket visszavonhat.

Az ifjú elgondolkozott, s én újra kértem, hogy maradjon még s vigasztaljon.

— Ön az egyetlen, — mondá egész komolyan, — a kiért megtenném.

— Tehát tegye meg.

— Ha kívánja, itt maradok.

Mihelyt e szavakat kimondta: érezni kezdém, hogy nem kellett volna kérnem. Akartam is mondani, hogy csak útazzék el, a mint tervezé; de félttem, gyermekessé, nevetségessé válok előtte, s mélyen elgondolkoztam. Eszembe jutott, hogy a

kit áldozatra hívunk föl: azt mindig föl is jogsitjuk.

— Tudja ön, — mondám neki, hogy miért ohajtom ittmaradását? Szeretném fölkerüni valamire. Miután annyi érdekeltséggel van családnunk iránt: talán megteszi. Szeretném, ha megtudná Sándortól: mi az oka, hogy néhány nap óta ingerültebb, mint valaha. A férfiak legtöbbször nyiltabbak egymáshoz, mint a férj nejehez.

Ő felállt, megigérte kérésem teljesítését, s aztán eltávozott.

Sohasem gondoltam rá annyi érdekeltséggel, mint most, midőn elment. A mit sohasem tevék, kinyitám ablakomat, s utána néztem. Ő is épen visszatekintett, s elmosolyodott, mialatt arcom egészen lángba borúlt. Visszavonultam s gondolkozni kezdék. Majd megnéztem fényképét, s mivel nagyon tetszett — eldobtam az albumot. Nem volt szobában olyan szék, a melyen egy óranegyed elatt ne ültem volna. Menekülni akartam egy gondolatától; attól, hogy szeretem. Éreztem gyöngésemet és két kezemet összekulcsolva nyujtám ki egy erős kar felé, mely támaszommá legyen, midőn ingadazom.

Hiába! — Sándor este is csak szótlan, mogorva volt. Oda mentem hozzá, hogy kiengeszteljem. Ő csak annyit felelt: — Hagyj el Anna! irnom kell!

És énnekem, ott benn a másik szobában, egyedül, homályos lámpa világánál, szivemben sértve és női büszkeségemben megalázva, ismét elég időm volt arra gondolni, ki néhány óra előtt azt mondá: hogy ha őt egy ily nő szeretné, egyéb becsvágya sem lenne az életben, mint hogy örökösön gyöngéd legyen iránta.

(Vége követk)

Izlandi képek.

I.

(Észak legrégibb ismert pontja. Az izlandi moh. Ingolf és Hiörleif. Skandináv monda Izland fölfe-
dezése és megnépesítéséről. Izland tüz- és vízihányói. A nagy Geysir).

Izland, ezen földirati, föld- és népismeit tekintben egyaránt nevezetes sziget, jelenleg Dániához tartozik. Norvégia s Grönland közt fekszik, kiterjedése mintegy 1400 négyszögü mértföld, lakosainak száma pedig körülbelül 60,000. Főhelye s egyetlen városa — ha ez is megérdemli e nevet — Reykewig, kikötővel s a dán kormányzó lakhelyével; a sziget többi lakosai elszórva, egyes tanyákon laknak.

Izland lakosai, kik e zordon éghajlat alatt a

sivatag földdel, vulkánikus kitérésekkel s az elemek mindenféle dühöngésével kénytelenek küzködni, leginkább halászatból és baromtenyésztésből élnek; földmivelésüknek alig van nyoma. Rövid ideig zö'delőkies kertjeikben leginkább csak káposzta, fehér és sárga répa terem; a fenyőfákat csak 1819 óta honosították meg, az első iramszarvast pedig — ezen kevéssel beérő, s az északi égöv alatt kimondhatlanul hasznos állatot — csak 1770-ben vitték be Izlandba. —

Házi állatjaik közül elősorolandó a juh, kecske, szarvasmarha és ló, halászataiknak legnevezeteseb zsákmánya pedig a tengerpartokon és a szigetre nyúló keskeny tengerágakban (fjord) nagy számmal tonyésző főka s aztán meg a bálna (eethal), melynek kézrekerítésében nagy ügyességet s ritka bátorságot fejtenek ki. Időjárását illetőleg megjegyzendő, hogy Izlandban szeptembertől június elejéig téli köd s dühös orkánok uralkodnak, s ha a zajló jég közeledik éjszak felől, akkor itt nyár derekán is nagy hideg van. — Egyedüli tűzelőjük a tenger hullámai által partra hajtott fa s a gyeptőzeg.

Izland hajdan sokkal népesebb volt mint ma s most halottjainak száma nem ritkán túlhaladja az új szülöttékét. — Az ugynevezett *izlandi moh* (lichen islandicus), mely nálunk mint mellbajok elleni orvosszer ismeretes, ezen sziget lakóinál rendes tápszor; kenyeret is sütnék belőle.

E sziget felfödözése 861-ben Krisztus után Nadord nevű tengerésznek, megnépesítése pedig *Ingolf* és *Hiörleif* nevű norvég nemeseknek tulajdonittatik, kik zsarnok uralkodójuk üldözése következtében kibujdostak s néhány hozzájuk csatlakozott normannal 874-ben ezen szigetre menekültek.

Telepítőink utazását az izlandi hagyomány így regéli: Norvégiából számos követővel s mindazon szükségesekkel kiindulván, a mi egy állandó gyarmat megalapítására szükséges, útközben néhány barátjuk meglátogatása végett kikötöttek Föroo szigetére, (keresd Európa tércské éjszaky nyugati sarkán.) innen aztán tovább indultak észak-nyugat felé. Két napi vitorlázás után szabadon bocsáták a hajón levő három felszentelt holló egyikét, mely hollók ezen üsdőkben az iránytűt pótolták. Miután a szent madár bizonyos magasságig fölszállott, egyszerre csak délkeletnek fordult Föroo szigete felé. Hajósaink ebből helyosen azt következtették, hogy ők az elhagyott földtől még nem igen messzire távozhattak s azért még két napig tovább eveztek, mielőtt a második szent hollót szabadon bocsátották volna, mely darabig a felhők között keringett, azonban végre visszatért a hajóra. Harmadnapra ismét megújították a kísérletet a harmadik hollóval, mikor is a szent madár magasra emelkedvén föl a légbé, ott egyenesen észak felé indult. Ingolf és Hiörleif ugyanazon irányban követte őt, tudva, hogy a madár száraz földet pillantott meg s azért nem szállt vissza a hajóra.

Izland partjaihoz közel Hiörleif elbájoltatván a Westmann nevű szigetcsekék által, elhatározta

ott telepedni meg, míg a sokkal vallásosabb Ingolf csak az istenek határozata szerint akart cselekedni, s azért a patriarkhális szelyosésk szent fáját a skandináv hitrege házi isteneit, (miről később majd tüzetesebben fogunk szólni,) a tengerbe vetette és felfogadta, hogy ott köt ki, a hol a fát a hullámok partra vetik. S a hagyomány szerint Ingolf ott szállott partra, a hol ma Reykewig fekszik.

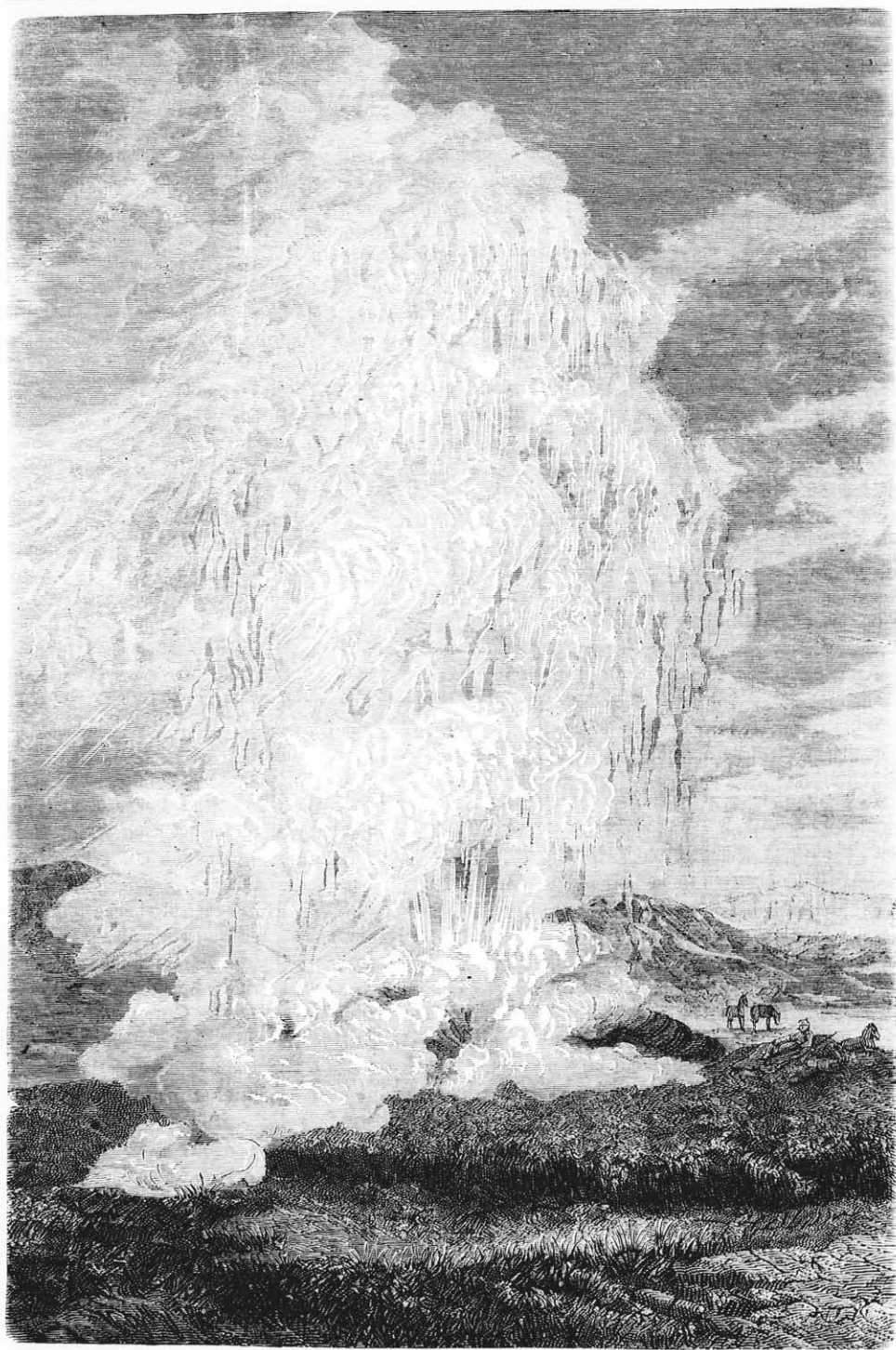
Ingolf meglepedése után elment bajtársát Hiörleifet meglátogatni, de annak csak holttestére talált, kit saját emberei gyilkoltak le. Ingolf a hitleneket rögtön lemészároltatta s így ő egyedüli főnöke lett ez új gyarmatnak.

Azon üldöztetések idején, melyeknek a norvégok Harold király uralma alatt ki valának téve, folytonosan új és újabb csapatok menekültek Ingolfhoz s így Izland népessége gyorsan szaporodott. Anyai történeti tény, hogy Izland népe a kilencedik században norvégekből állott, s minthogy ezen nép nemzedékeken át minden idegen érintkezéstől, idegen vegyülettől el volt szigetelve, helyesen következtethetni, hogy Izlandban még mai napság is ősi eredeti, egész tisztaságában föntartott skandináv népet találhatni; de számba kell azt is venni, hogy ezen ősi nép szokásai, életmódja és jellemében némit okvetlenül változtatnia kellett a kereszténység befolyásának, az éghajlat és föld minősége behatásának kilenc év százada alatt.

Ingolf és hiveinek maradékai mintegy 387 évig független arisztokratikus államszerkezet alatt éltek s a kereszténység akkor honosult meg közöttük, midőn nálunk magyaroknál. Csak 1261-ben vetették magukat az izlandiak, — s pedig akkor is nem kényszerítve, hanem szabad akaratjukból — 4-dik Hakon norvég király uralma alá.

A geographiai felfödözések tekintetében Izland annyiban is nevezetes, hogy innen izland hajósok találták föl és népesíték meg Grönlandot, mi aztán az északamerikai partok, s századok múlva egy egész új világrész felfödözésére vezetett.

Izlandba a polgárisúltság korán befészkelte magát s itt a 11-dik század közepétől a 14-dik közepéig a tudományok szépen virágoztak; Skalholtnak már igen korán valának magasabb iskolái s az izlandiak egy része hazájában, más része külföldön, nevezetesen Párisban keresett magasabb kiképeztetést; utazásaik közben megismertek a dél-franciaországi költészettel is s így ezt a 12. és 13-dik században hazájukban is megismertették, minnek eredménye lön az izlandi románc-költők keletkezése. A régibb izlandi köl-

A nagy Geysir Izlandban.

tészet napjainkig fönmaradt az „Edda“ című ré-gibb és újabb gyűjteményekben, melyekkel a „Frithiof-monda“ fordítója, a skandináv költésze-tet szorgalommal búvárló Györy Vilmos, talán egykor hazai közönségünket is meg fogja ismer-tetni.

A 14-dik század Izlandban a tudomány s mű-vészet hanyatlási korszakának kezdete s ezek felvirágzása új lendületet csak 1540-ben nyert, midőn a magas észak ezen szigetén is megkez-dett honosúlni a vallás-reformáció.

A mi Izland földjét illeti, ez tele van vulkáni-

Heklájánál azonban még nevezetesb Izland óriási szökőkutakhoz hasonlítható *vizhányóiról*, melyek közül a leghatalmasbnak, a *nagy Geysir* nevének rajzát ezen számunk tulsó oldalán ad-juk. — A Geysir egy dombon van s forrását 10 láb széles s 70 láb mély cső képezi, mely fölött 48 láb átmérőjű medence van. A medence rende-sen tiszta, zöldes színű vízzel van tele, időnként azonban földalatti dörgés hallható, mire a me-dence vize megdagad, nagy gőzbuborékok törnek elő belőle, melyek a fölszínen szét pattanva, a forró vizet néhány lábnyi magasra fellökik; ez

A Hegyalja képekben. I. TOKAJ. (A „Tokaj-Hegyaljai Album“ után, Szövege a 666. oldalon.)

kus tüneményekkel s valószínű, hogy az egész szigot is tüzhányói működésnek köszöni a tenger színe alól történt fölemelkedését. Számos, legna-gyobb részben kialudt tüzhányója közt legneve-zetesb a világhírű Hekla, melyet az európai mű-ködő vulkánok közt a Vezúv és Etna mellett szoktak emlegetni. A tüzhányókról lapunk múlt évi első kötetében igen vonzó módon s érte-lmesen értekezett egy hosszabb cikksorozatban Félér Ipoly s így nem múlásztathjuk el olva-sóinkat ez alkalommal is azon „*Alvilági képek*“ felíratú cikksorozatra utalni.

egy napig minden 30—40 percben ismétlődik s a tünemény nagyszerű kitéréssel végződik. A mo-dence vize ekkor magasabbra dagad s néhány pillanat múlva 80—100 láb magas vizsugárt rö-pít a légbé, mit a második s aztán a harmadik, még magasabbra emelkedő vízszlop követ, me-lyek kíséretét mindannyiszor roppant gőzfelhő képezi. Alig szökött fel az utolsó vizsugár, mely gyakran köveket is ragad magával, s a megdöb-bentő tünemény, mint valami álomkép, ismét ösz-zoomlik.

A nagy Geysir, valamint általában a vizh-

nyók tüneményei megfejtését Fejér Ipoly föntebb említett cikke adja a „Hazánk s Külföld“ múlt évi folyama 394 s következő lapjain.

Következő cikkeink az izlandi sajtóságos népszokások némelyikével fogják megismertetni olvasóinkat.

A H e g y a l j a.

(Folytatás.)

Ha a történet fátýolát fellebbentjük, azt látjuk, hogy a nyom nélkül elpusztult tokaji vár, mely még csak nem rég, a múlt század elején szerepelt, igen gyakran nevezetes eseményeknek volt színhelye. Csak a főbbeket említjük.

Igy mindjárt az első magyar királyok korában 1074-ben Geyza herceg, midőn Salamonnal összeütközése után megfutmodott, Tokajban talált menedéket. *) — 1241-ben a tatárok által kegyetlenül feldúlattott, úgy hogy számos évig romban hevert; és egy egész viszontagságos évszázad kellett ahhoz, hogy szomorú romjaiból ismét erős várrá emelkedjék. **) Zsigmond király 1398-ban ugyanis Tokajt és Tarcait az ottani hájómakkal együtt Döbrey Istvánnak adta cserébe Kászony helységért (ma ez egy jelentékeny mezőváros Beregmegyében), a nélkül, hogy a cserokmányban a régi várat megnevezte volna, alkalmasint azért, mert e romokat nem is tartotta említésre érdemesnek. ***)

Nemsokára azonban a tokaji vár feltámadásának órája is ütött. Döbrey István ugyanis az akkori egri püspök Ludányi Tamás által körülhálózva, bele hagyta magát azon összeesküvésbe kevertetni, melynek célja volt nápolyi Lászlót a magyar trónra ültetni, és 1401-ben Budán Zsigmond király befogatásával kezdődött. Hogy magának és párt-hiveinek biztos menedéket és egyesülési pontot szerezzen, elhatározta Döbrey Tokaj romjait nem annyira helyreállítani, mint inkább egészen újra építeni; mi az által is sürgős szükségé vált, mert a Perényi-féle őrizet, a szomszéd sárospataki várban, semmikép sem volt az összeesküvők részére megnyerhető. Azonban a Sebes melletti elhatározó csata, melyben Zsigmond bátor hadvezére Stibor az összeesküvőket keményen megverte, s ennek következtében az ország két leg-erősebb várának: Budának és Esztergomnak meghódolása, csakhamar megsemmisítette az összeesküvők terveit, és Lászlót trónkivetelési jogáról és szándékáról lemondani kényszeríté. Teljes

királyi hatalmát visszanyerve, Zsigmond a hűtle-
neket keményen büntette meg, Döbrey Istvánnak
azonban sikerült életét futással megmenteni; jó-
szágai elkoboztattak, s így Tokaj is több más
várával együtt 1401-ben Brankovics György szerb
fejedelemnek adományoztatott, és ennek adomány-
levelében Tokaj már „Castrum“-nak neveztetik.

1412. Zsigmond magyar- és IV. László lengyel
királyok utjokban Kassáról jöve Tokajban háltak.

Brankovics György Tokajt Hunyady Jánosnak
ongedte át, ki a várat ismét megerősítette a pa-
taki várban tartózkodó cselok ellen. 1469-ben
pedig Mátyás király adománya utján Zápolya
Imre birtokába jutott.

A mohácsi szerencsétlen csata után, a megszo-
morodott és meghasonlott rendek egy részét Tokaj
fogadta keblébe, midőn Zápolya János 40,000-nyi
serogével együtt ide vonta magát, s a várat örö-
dítésekkel látta el; és hogy az elhagyott ország
mentéséről tanácskozzanak, ide 1526-ban or-
szággyűlést hirdetett, melyen különösen Verbö-
czy István hatalmas beszédje eszközölte legin-
kább, hogy Zápolya az egybegyűlt rendek által
királynak választatott meg. Hogy mind a város-
nak, mind a várnak állapotja ez idő szerint virág-
zásban lehetett, bizonyítja azon körülmény, hogy
Zápolya, többi jószágai közül, épen Tokajt látta
legalkalmasb és legmértöbbnek az ország nagy-
jainak elfogadására. *)

1527-ben Báthory nádor és az özvegy Mária
királyné által Pozsonyba összehívott országyű-
lés Zápolya megválasztását érvénytelennek, őt ma-
gát pedig hazaárulónak nyilvánította, és I. Fer-
dinándot kiáltotta ki egyedüli jogos királynak. Ily
körülmények között békés országlásra semmi
kilátás nem lehetett, mindketten jogaik érvényesi-
tésére fegyvert ragadtak, és a két ellenséges serog
heves harcait leginkább Tokaj vidékén vívta,
mely végre is Zápolya legyőzetésével végződött;
a tokaji várőrizet pedig, miután egy ideig hősi-
leg védelmezte magát, az éhség által kényszerítve,
utóbb feladta a várat. **)

*) Bonfin, Dec. 2. Libr. II.

**) Rogerii carmen Miserabile, Cap. 20.

***) Notitia Historica Comitatus Zempliniensis §.
56 — 57.

*) Szirmay : Notitia Historica §. 159.

**) Hormayer és Mednyánszky „Vaterländische Ge-
sichte“ 1823.

1529-ben, midőn Zápolya János Lengyelországból visszatért és seregeit Szolimán török császárral egyesítette, Ferdinánd katonái odahagyták Tokajt, és a Zápolyaiak foglalták el azt 1533-ban. Ferdinánd király a bártfaikhoz írt levelében biztatja őket, hogy ne féljenek Zápolya kóborló seregeitől, és hogy a Hegyalján békességesen megszürethessenek, Serédy Gáspárt egy sereg katonával védelmükre küldi.

1535-ben ismét kemény harc volt Tokajnál a két ellenfél között, mely Tokaj bevételével végződött. 1541-ben pedig Ferdinánd Serédy Gáspár hű vezérének érdemei jutalmául adományozta Tokajt. 1550-ben a szent korona Tokajban adott által Ferdinánd küldötteinek.

1556-ban meghalálózván Serédy, hátrahagyott kiskorú fiának Istvánnak, tútorá Némethy Ferenc lett, ki egyuttal várparancsnok is volt, és a roppant vagyont kezelte. Igen kecsgetető volt rá nézve mindezek birhatása, annyival is inkább, miután ennek elsjajátítását csaknem büntetlenül tehette. A kedvező alkalom sem késett alávaló tervének kiviteléhez. Midőn Izabella Zsigmond fiával Erdélybe visszatért, s a kormányt ismét magához ragadta, Némethy alattomban felajánlotta Tokaj várát az ifjú Zápolya részére, oly föltétellel, ha a várparancsnokságot és a terjedelmes birtokokat neki átengedik. Az ajánlat elfogadott, és így Serédy fia örökségétől, Ferdinánd király pedig egy fontos erősségétől fosztott meg. Azonban nem sokáig élvezte gaz tettének gyümölcseit; mert 1565-ben végre a sokáig tartott egyenetlenség János Zsigmond és Miksa császár közt nyílt háborúban tört ki, a midőn Swendi Lázár Tokaj előtt megjelent, s azt keményen ostromolni kezdte. Némethy a várfokon egy golyó által találatva, elesett, s azonnal a vár legfelsőbb csúcsán fehér zászló lobogott.

Zápolya e veszteséget nagyon zokon véve, 32 ezer fegyveresével jött 1566 októberében a vár alá, s annak ostromát maga vezette. De itt a táborban hallotta hírét Solimán halálának, melynek következtében az ostrommal felhagyott, s visszament Erdélybe.

1567-ben a törökök háborgatták Tokajt, kik Egerből jöve, Tokajon keresztül Kassáig mindent pusztítva, a házakat felgyújtották, s a lakosokat fogságra hurcolták vagy kegyetlenül legyilkolták.

1593-ban Báthory Zsigmond birtokába jutott a vár — 1604-ben a város csaknem földig pusztított Bástá hadai által, s a lakosok roppant sanyarúságokat állottak ki, minek részletes leírása,

a város 1610-ben szerkesztett jegyzőkönyvében foglaltatik.

1605-ben Bocskay István Ruber György osztrák várparancsnokot seregestől a tokaji várba szorította, s egy esztendei ostrom után bevette, miután az ostromlottaknál a szükség és éhség már legfelsőbb fokát érte, úgy hogy már lovakat, kutyákat és macskákat mind fölemésztették, kényteleníttek magukat feladni. Ruber állhatatosságát és hűségét Bocskay megdicsérvén, szabadon eresztette. (Istvánffy. Lib. 34).

Bocskay halála után 1607-ben, miután Thurzó György a hajdukat lecsendesítette, a császártól azon 70,000 tallér jutalom fejében kapta mindaddigi haszon élvezetül Tokajt és vidékét, míg a nevezett összeg vagy neki, vagy örököseinek kifizetethetik. (Szirmay. Notitia politica. pag. 138.)

Nemsokára következtek azon események, melyek Rudolfot — leginkább a bécsi és zsitvatoroki békekötések meg nem tartása miatt — a trónról lemondásra kényteleníték. — Testvére s utóda Mátyás, alig hogy az érdekeket Magyarországon egyesítette, midőn Báthory Gábor erdélyi fejedelemben veszedelmes ellenséget nyert. De épen oly gyorsan mult el a veszély, a mily rögtön támadt; mert dacára a fejedelem hadi szerencséjének, az otthon ellene támadt összeesküvés miatt, kénytelen volt még is békét kötni a császárral, sőt tőle a törökök elleni véd- és dacszövetséget kérni, mely 1611-ben Thurzó György közbenjárásával Tokajban meg is kötött, azonban a fejedelem mégsem menthető meg trónját és életét.

Utána Ausztria legnagyobb ellensége, Bethlen Gábor emeltett 1613-ban az erdélyi fejedelmi trónra. Nem erőszak, hanem sok feláldozással megvásárolt béke menthető meg csak II-ik Ferdinándot 1620-ban e lángelmű ellenétől. Magyarország hét megyéje engedtetett át neki, s ezek közt Zemplén is, hol Tokaj feküdt, s így ez is minden tartozmányaival. Bethlen Gábor Tokajt második nejének, Brandenburgi Katalinnak határozta özvegyi tulajdonúl azon esetre, ha Erdélyt meg nem tarthatja; és miután Bethlen halálával ez eset, pártja erélyes törekvéseinek megíúsultával — bekövetkezett, Rákóczy György fejedelemmé választása után 1631-ben Katalin rögtön Tokajba költözött, hol Sász lauenburgi herceg Ferenc Károlyhoz történt férjhez meneteleg, fényes udvart tartott.

E házasság által Tokaj birtokos nélkül maradván, a császár és az új erdélyi fejedelem közti

viszálkodásra adott alkalmat. Az első azt állítá, hogy a fenálló jog és kötött egyezés szerint, Tokaj a koronára esett vissza, és épen azért azt 1644-ben Homonnay gróf Drugeth Jánosnak adományozta. Rákóczy ellenben azt állítá, hogy ő nem köteles a neki átengedett vármegyékben neki nem tetsző embereket tűrni, annál kevésbbé az ő kezükbe nagyobb birtokokat engedni, és az elentállásra még nem eléggé elkészült Drugeth gróftól erőhatalommal kiüzte a várból.

III-ik Ferdinand még el lévén foglalva a svédekkel, és a törökkeli békekötés meghosszabbítása is még bizonytalan volt, nem akart Rákó-

czyban új ellenséget támasztani maga ellen, s azért fegyver helyett alkudozásokba bocsátkozott vele. Azonban utóbb még is háborúra került a dolog, miután Rákóczy a magyar protestánsok vallásszabadsága biztosításának fegyverrel ki-
oszközlése végett a svédekkel szövetségbe, a császárt annyira szorította, hogy ez 1646-ban Lincolnbén a vallásszabadság teljes megengedése mellett békét volt kénytelen kötni, melyben minden magyar és szleizián birtok mellett, melyeket Bethlen is birt, különösen Tokaj és Regéc is a fejedelem birtokába engedtetett át. (Folyt. köv.)

Zombory Gusztáv.

A széngőz-mérgezés.

Ezerhétszáztizenötödik év karácsony éjjelén Jéna szőlőhegyeinek egyik viskójában három férfi gyűlt egybe azon szándékkal, hogy szellemeket idézzenek, kincset keressenek. A város tornyának órája épen éjfél ütött.

Künn, valamint a szűk szobában, melynek ajtaja és ablakai gondosan el voltak zárva, csikorogott a hideg, mely még akkor sem akart hatalmáról lemondani, midőn hatalmas széntűzet gyújtottak, melynek kékelő lángja, a titokszorú munkához mulhatlanul szükségesnek találtatott.

Az igézés megkezdődött. Egyikök — az irástudó deák — csodálatos testi mozgásokkal kihúzott oldalzsebéből egy könyvet, felütött egy már előbb megjelölt oldalt és a homályosan világító tűz fölé hajolva, mormogó s mindinkább emelkedő hangon olvasni kezdett. A többiek némán füleltek.

De alig hogy az első oldalt elolvasta volna, különös változást lehet rajta észrevenni. Piros, felhevült arca elsápadt, hangja, mely majdnem a legmagasabb pathosra emelkedett, alább szállt. Már alig volt képes helyt állani, érzékei elhomályosultak és még mielőtt a harmadik igézés kezdetét vette volna, eszméletlenül összerogyott. Társai már ekkor elaludtak volt, és a padról, melyen helyet foglaltak a földre hompergették. Egyikök még egyszer felébredt, de kábultságában felállni képes nem volt.

Másnap a rendőrség hírt kapott e dologról. A kiküldött vizsgáló bizottmány a deákat az ajtó előtt találta, a másik kettő holt volt. A deák a városba vitetett, hol célszerű szerek segítségével eszméletre ébreszték. A holt parasztok tetemét más napig három ór felügyelete alatt a viskóban hagyták. Ezek a hidegség miatt éjjel szintén széntűzet gyújtottak. Nem sokára bágyadtak,

kábultak lettek, lefeküdtek és elaludtak. Másnap ezeket is a földön találták — mind a három holt volt.

A vizsgáló orvosok a halál okát nem ismerték fel s ítéletüket félénken visszatarták. A nép azonban, mely a mérges anyagok hatásáról fogalommal sem birt, egész bizossággal az *ördögöt* okozta. — Nem nyugodtak, míg e holttestek a hóhérnak át nem adattak, — a mi meg is történt.

A népek igaza volt; az ördög vitte el azon embereket, de ezen ördög szarv és lóláb nélkül volt. Mérges gáz alakjában szállt azon emberek testébe. Ugyanazon ördög, mely még most is számtalanoknál bekopogtat és némelyeket magával is visz.

Annál talányszerűbb ezen, a 18. században Jénában előfordult eset, miután már az ókorban tudva volt, hogy a széngőz belehelése ember és állatnak halált hoz. Plutarch és Florus beszélnek, hogy már 87-ben Kr. e. a széngőz öngyilkosságra használtatott: Lutatius Catulus, kit Marius ki akart végeztetni, széngőz belehelése által vetett véget életének. Jovian császár széngőzmérgezés következtében halt meg és utódát, Juliant, ugyanazon sors éri, ha kábultsága boálltakor azonnal a szabadba nem menekül.

Mint hogy az utolsó években a széngőz általi mérgezések esetei rendkívül szaporodtak, talán nem lesz érdektelen a széngőzt forrása és lényege szerint megismerni.

H a levegőben valamely szerves test olég, vagy művelet történik, melynél a levegő élenye a test szénenye és kőnenyével egyesül. Ekkor egyrészt a szénony és éleny egyesüléséből szénsav, másrészt a kőneny és élenyből víz képződik. De ha valamely égésnél az éleny kellő mennyiségben jelen nincs, a szénsav helyett szénoxydgáz (széné-

leg) fejlődik, mely vegyület kevesebb élelyt tartalmaz a szén-savnál. Ha tehát pl. egy kályhában, melyben fát vagy szenet gyújtottak, az ezen anyagok elégségeshez megkivánt levegő hiányzik, mi a kályha csövénél zártakor vagy a kémény el-kormosodása esetében történik, a kályha megte-lik a tökéletlen égés termékeivel, melyek azután a kályha nyílásain át a körületbe is kihatnak.

A vegyöntés megismerteti velünk a szén-gáz alkatrészeit és ezek közül különösen azok érdekelnek bennünket, melyekből a szén-gáz hatása támad. Általában felvehetjük, hogy 24% szén-savat 2 1/2% szén-oxgyd-gázt s csekély mennyiségben szén-kövenyt tartalmaz. Ezek közül legveszélyesebb a szén-oxgyd s bár csak csekély mennyiségben van jelen, mérgezőeknél a leglényesebb szereppel bír. — A tiszta szén-oxgyd-gáz szin, iz és szagtalan, valamivel könnyebb a könlég-nél és halvány kék lánggal ég. A széntűz kékelő lágja égő szén-oxgyd-gáz. E gázba hozott állatok rögtöni halálal mulnak ki, sőt még akkor is gyorsan halmak, ha oly levegőbe hozatnak, mely csak néhány szá-zadrész szén-éleget tartalmaz. Ilyenkor az állat légzése gyorsabb lesz, nyák és nyál elválasztása fokozódik és az önkényes mozgás megszűnik. Az állat ide s tova inog, elbukik, — gyakran göresők tüneteivel. A légzés majd mélyebb és lassabb lesz, végre rendetlen, mig egyszerre tökéletesen megszűnik. A szén-oxgyd hatása az emberre ugyanezen tünetekkel mutatkozik. — Ehez hasonló a szén-gáz hatása az emberre, de mint-hogy kevesebb szén-éleget tartalmaz, természetes, hogy tünete is lassabban mutatkoznak. — Mindenekelőtt roppant főfájás áll be, mit kábulás, ál-mosság, az érzékek tompultsága, végre tökéletes esz-életlenség követ. Ezen kábultság oly erős, hogy a megmérgezett egyén még fölédredése esetében sem bír annyi erővel, hogy a veszélyes helyet olhagyja. De ezen tünetek nem minden esetben egyenlők; némelykor az eszmélet azonnal

elvéssz, mig máskor előbb hányinger és hányás áll be, melyet ájulás érzete vagy ál-mosság követ. A kábultság állapotában gyakran göresös rángások és a felpuffadt arcon viola vagy piros foltok mutatkoznak.

Halálos mérgezésnél a halál esendesen áll be, mindig öntudatlan állapotban. — A nem halállal végződő mérgezés után gyakran egész testrészek hűdve maradnak.

Ha ember szén-gáz által már kábult vagy öntudatlan állapotba esett, mindenekelőtt szabad levegőről ugy kell gondoskodni, hogy vagy más szobába vitetik a megmérgezett, vagy az ajtó és ablakok kinyitása által léghuzam állittatik elő, a testet pedig minden szoros ruhától azonnal fel kell szabadítani. — Orvosi segély hiányában jó erős fekete kávé beadását lehet megkísérteni.

A szén-gáz forrását minden gyúanyag magában hordja, mely tökéletlen égés alkalmával ki is tör. De el lehet kerülni azon egyszerű móddal, hogy a tűzhely kellő léghuzamáról eleve gondoskodunk, és a meglevő jó léghuzamot a kályha csövénél lecsapója által korán el nem zárjuk.

Rége óta a szén-tel borral öntötték le, azon véle-ményben, hogy ezáltal a mérges kigölgölgének eleje vétetik. Ugyanezen okból később egy darab vasat tettek a szén alá, vagy behintették sóval, vagy csekély puskaport gyújtottak meg a szobában. E szokás Olaszország köznépénél és Németország egyes részein még ma is él. A szén-gözmérgezés ellen tulajdonképi óvszer nem létezik. A leghathatósabb szer: olkerülése mindazon okoknak, melyek a szén-gözt előidézik.

A szén-gözt áldozataivá lett szerencsétlenek a természet örök törvényei ellen hibáztak, melyek kegyetlenül bánnak mindazokkal, kik ellenük lázadnak. A természet csak ott engedelmeskodik akaratumknak, a hol törvényeit pontosan meg-lestük.

Breuer Armin.

A debreceni gazdasági tanintézet.

Tudjuk, hogy hazánkat nevezik mai nap Európa magtárának, mert a mult év újra bobizonyítá, hogy legyen kedvezőtlen termés Európa bármely államaiban, Magyarország jó termése képes a gabonahiányt pótolni kifogyhatatlan mértékben.

Gazdálkodó nép vagyunk, szoretünk szántani, vetni, s meg kell vallanunk értünk is hozzá; de dacára ennek, azt is be kell vallanunk, hogy aránylag igen kevés gazdasági tanintézettel bírnunk, s emélfogva kevés szakképzett gazdával,

pedig oly államnak, mely földjére fekteti a fősulyt, e hiányt nem szabad éroznie.

Már a provisorius kormány is belátta azt, hogy az inkább magán jellegű, s gróf Festetics György által alapított keszthelyi, és aztán a magyar-óvári gazdasági tanintézetek nem elégségesek, elhatározottak tehát egy újabb gazdasági tanintézet felállítása, még pedig az alföld egyik elsőbbrendű városában, Debrecenben.

A telket Debrecen város akkori hatósága ön-

kénytelen megajánlotta, még pedig a beltanintézet telkéül a Péterfia-utca végén 2000 □ ölet örökösen, s a kiltanintézet telkéül 200 hold földet a nagy erdő és Apafája között, 20 évre, évenként 1300 frt haszonbérért; és végre 400 holdat ugyane 200 hold közelében szolgálmányként ajánlott fel.

Az építkezés országos költségen vezetett, s már mindkét épület készen áll, és a tanintézet 1867. november hó elsején már a magyar kormány alatt nyitattott meg a szokásos ünnepélylyel. Az intézet jelenlegi buzgó igazgatója Papi Balogh Péter.

Hogy az intézet belső szervezetével is megismeressük olvasóinkat, ide jegyezzük a következő pontokat:

1. A tanszak három évet foglal magában, s kiterjed úgy a megfelelő elméleti oktatásra, mint az összes gazdasági és kétszeti gyakorlatnak legkisebb részletességeire is.

2. A tanulók felfogadásának feltételei: minden munkára képes, erős, egészséges testalkat, és így legalább is 16 éves kor; — kielégítő jártasság a magyar nyelven olvasás, írás és számolásban; jó erkölcsű magaviselet.

3. A tan- és ellátási díj teszen az első évben 120, a másodikban 80, a harmadikban 40 forintot, félévi részletekben előre lefizetve. Ezen felül mindegyik tanonc tartozik az év elején hat fo-

rintot az intézet pénztárába letenni, annak biztosításául, hogy ha rozszakart vagy gondatlanságból az intézet eszközeiben kárt tenne, ennek megtérítése foganatba vétethessék.

4. A tanoncok szállást, teljesen megfelelő élelmi ellátást és ruhamosátást az intézet részéről ingyen nyernek. — Fehérnemű, ruházat és az ágyruháról önmaguk gondoskodnak.

5. A tanoncok kötelesek minden, részükre az intézetnek a hatszáz holdat meghaladó gazdasági, kert és kísérleti területén kijelölendő gazdasági vagy kétszeti munkát teljes gonddal végezni, s ezen munkának lehető hasznosítása szolgálánd a befizetett tandíj mellett a kormány által viselt tanítási és élelmezési költségeknek kiegészítéséül.

6. Az ezen tanintézetbeli szegényebb sorsu tanoncok részére 6 királyi apostoli Felsőge által négy, évenkénti 50 forintos ösztöndíj van engedélyezve, mely fél éves részletekben utólagosan léssen kiadandó, illetőleg az érdekelteknek tan- és ellátási díjaikba beszámítandó.

E néhány pontból láthatja az olvasó az intézet főbb szervezetét, és hogy az intézet szükségét pótolta, s hogy megfelel céljának, kintinhetik azon nagy részvétből, melyben már a megnyitáskor is részesült, és azon sikerteljes vizagából is, mely a legszebb eredménynyel tartattot meg.

L—y P—l.

Adat Petőfi tanuló korából.

Nagyatyám, Hittig Lajos szt.-lőrinci (Tolnamegye) volt jegyzőnek házi jegyzőkönyvében a kosztos deák és cselédek rovatai közt következő érdekes adatot találtam Petőfiről. A jegyzőkönyv érdekelt helye következő:

„1831-ik esztendei 28. szept. hozzám jött Petrovics Sándor, kosztos deák Szabadszállásról, 12 forint egy hónapi fizetés mellett. A deák szükségere hagyott itt az édes anyja 10 forintot, *ismét az atyja 5 forintot.* (Az aláhuzott hely későbbi írás.)

Sándornak adtam:

3. okt. füstékre és az osk. cassába — frt 18 kr.
31. „ füstékre, Pozsonyba, tollra 1 „ 18 „
8. nov. papirosra és téntára . . . 1 „ 14 „
8. „ aprólékosra . . . — „ 18 „
17. „ plajbászra . . . — „ 6 „
29. „ költségre, papirosra . . . — „ 56 „

6. jan. papirosra és különfélére . — frt 27 kr.
23. „ iskolai kassába . . . — „ 33 „
3. febr. téntára és papirosra . . . — „ 24 „
5. „ kalamárisra . . . — „ 12 „
8. „ téntára . . . — „ 12 „
22. „ tollakra . . . — „ 10 „
22. „ téntára . . . — „ 12 „
— — Bálba . . . — „ 15 „
1. márc. különfélére 9 kr, tollra 3 kr. — „ 12 „
1. „ gálícköre . . . — „ 3 „
1. „ egy konc papirosra . . . — „ 48 „
1. „ két könyve . . . 3 „ 14 „
1. „ fejellés eszmára . . . 2 „ — „
1. „ aprólékokra . . . — „ 6 „

Összesen . 10 frt 55 kr.

Marad készpénz 2 frt 5 kr.

Közlí: **Sebestyén Gyula.**

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

F. Gy. (*Történeti naptár.*) Október hó 15-dikén meghalt Landon Lätitia Erzsébet, angol költőnő 1838. — 16-án végeztetett ki Mária Antónia francia királynő: 1793. — 17-én született Bowring John angol radical parlamenti tag: 1792. — 18-án a rigómezei győzelem: 1448. — 19-én — 20-án kelt össze Don Carlos spanyol trónkövetelő Beira hercegnővel: 1838. — 21-én született Lamartine Alfons francia államférfi, költő és publicista: 1790.

* (*Páratlan óraműt*) árvereztek nem régiben Londonban, mely M. baronett tömegéhez tartozott, s 95 fonton kelt el. Ez óramű a technika egyik legmesteribb munkája a régisége még inkább emeli értékét. — 1635-ben Cigola nevű híres florenzi órás készíté, s akkori könyvek is megemlítik, mint „csodaművet.“ Az egész mű harmad-féllábnyi magas, piramisalaku, és domborművekkel ellátott rézlemezek fedik. Az óralap közepén van, s ez hat körből áll ugyanannyi mutatóval. A középső kör mutatja az órát, a többi körök: a negyedet, első és másod-percet, az évszakot, melyek a megfelelő hónapokra vannak felosztva, végre a legelső kör a hónap napját mutatja. A mű tetején ezüst félgömb van, mely a hold negyedeit mutatja, olyformán, hogy a rajta levő arany koszorú közül annyi látszik ki, mennyit a hold mutat; hold fogytakor az egész koszorú elfödi a gömböt. Az alsó részen egy nagy félkör van s ezen zománcozott golyó mozog. A nap fölkelését és nyugtát jelzi ez. A kör alsó része rovátkozva van s óra szerint megjelölve; a két oldalt levő fellegek akként húzódnak fölebb, a mint a nap rövidül. Az óra hátsó lapján ismét egy másik óralap van, melynek mutatója azt az órát és percet mutatja, mely a megfelelő ellenlábás földrészben van. Éjjelenként láthatni a nap futását. Legérdekesebb az órajelzés. Midőn az óra téli időszakot mutat, két farkas csuszik ki az oldalt levő egyik rézüregből s annyi hangot adnak, mennyi negyed és óra van, tavaszkor két kis madár búvik ki a hold körül levő virágból, s erős hangokon csicseregnek; nyáron — az óra baloldalán levő üregben, mely sziklás vidéket ábrázol rézből — egy pásztor áll föl (máskor ülni szokott) s kürtjébe fúj, ősszel pedig fecskék ülnek ki egy kis házacská ereszére, s szakgatott hármashangú éneket hallatnak. A mű gépezetét minden harmadik hónapban kell fölhúzni. Érdekesebb, hogy az óraművet volt birtokosa romlott állapotban kap-

ván meg, hirlapok útján keresett mestert, ki megjavítsa, s 180 font tiszteletdíjat és a költségek megtérítését ígérte. Azonban igen meggyűlt vele baja, mert sokan mentek Londonba, s ezek közül nem egy hozzá sem mert fogni, többen pedig szétbontván, nem tudták összeállítani, s uti költségeikért pört indítottak a baronetto ellen. Végre 1837-ben egy spanyol órás járt Londonban, kinek sikerült az óragépet rendbe hozni, s az egész művet megindítani. Ez meg is állapítá hírét. Az óra pedig azóta pontosan jár. A british múzeum, mely csak későn értesült az óramű eladásáról, jelenlegi tulajdonosának 150 fontot (1500 frtot) ígért első ízben, s minthogy nem kaphatta meg, már 300 fontot ajánlott.

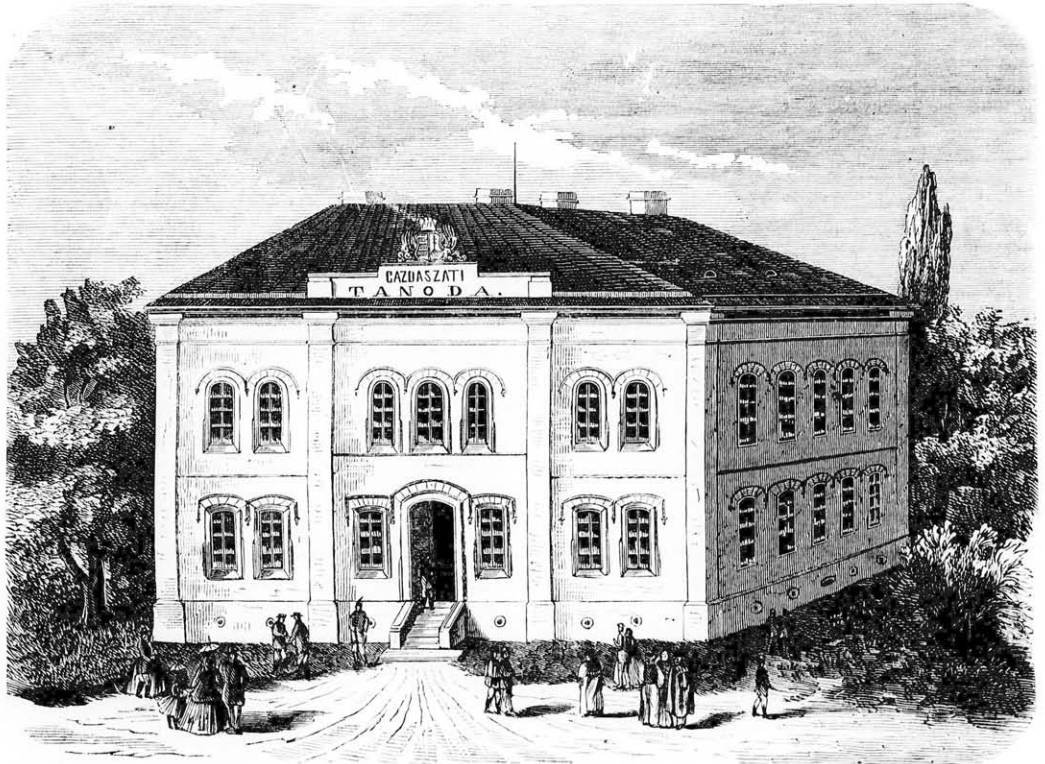
— (*Hogy támadnak a török államtanácsosok?*) A nem régiben kinevezett államtanács új tagjai közt van bizonyos Awram nevű saloniki izraelita is, ki már több év óta volt monastiri lakos, s e pár év alatt is nagy befolyást szerzett magának. Miután Törökországban még nem igen szokás a családnév használata, leginkább a szülőhely- vagy tartománytól veszik nevüket az illetők. Így az új államtanácsost is Saloniki Awram (Ábrahám) effendi név alatt ismerték a portánál s tévesen Salonikba távirták a kineveztetést. A saloniki hatóság, hol mint a gomba, annyi Ábrahám van, nem értvén a Stambulból érkezett táviratot, abban a véleményben, hogy egyik Ábrahám csak olyan, mint a másik, előrántottak hát egy tudatlan zsidót a legelső osztályból és Stambulba küldték. Szegény zsidó egész útjában börtönről álmodozott és Stambulba érkezve, páni félelmeket szenvedett. Annál inkább meglepte, mikor egyszerre államtanácsosi rangra emelték 7000 piaszter havi fizetéssel. Mardochai felmagasztalása óta ily csoda nem történt Izraelben. Az ál Ábrahám meggyőződve bár, hogy itt valami tévedés lappanghat, egy szót sem szólva, nyugodtan foglalta el helyét az államtanácsban. Megjelenése s modora természetesen feltűnt s vizsgálatra adott okot, hanem későn, mert Awram már fel volt esketve s hivatalosan elismerve. Mithad basa nagy zavarban volt, hanem a szelleműs Fuad basa azt mondá: „Allah Kerim, kinek isten hivatalt adott, annak éssz is kell, hogy adjon. Nevezétek ki mind a két Ábrahámot!“

* (*Magas életkorok.*) Az ázsiai Indiában, a Ganges mellett, van egy Brahmin-család, melynek tagjai igen magas életkort érnek. E családot az

indusok szentnek tartják, s a család főszentje egy 142 éves korában elhunyt brahmin, ki 1832-ben egy kigyó marása következtében veszté életét. Általános az azt hiszik róla, hogy még sokáig él, minthogy egészséges és izmos férfi volt, ha e szerencsétlenség folytán életét nem veszti. A környékbeliek emlékezete óta a szent családból csak tavaly halt meg egy nő, ki nem érte el 100-ik évét; ez 96 éves korában hunyt el. A legtöbben a 110—120 év közt hunynak el. Jelenleg öt tagból áll e család, melynek feje 107 éves, ennek neje (különben nőtestvére) 112 éves, két gyerme-

Hamburg mellett valaki egy élettelen hollót talált a rét egyik fája alatt. A holt állat nyakán, finom kis acélláncon vékony kis lemez volt, s ebbe a következő szavak vésvé: „Absolon, 11 hónapos, 1743.“ Tehát — valószínűleg — 125 év óta viselte nyakán a lemezt.

(*Amerikai tréfák.*) „Jefferson Morry úr, egy megbukott káliforniai hírlapnak volt szerkesztője, holnap este — mondja egyik kiragasztott hírdetés — Mordount gyűlében tudományosan gyakorlati előadást fog tartani. Két különböző hírlapi cikket két külön kézzel egyszerre fog másol-

A debreceni gazdasági tanoda. (Szövege a 669. lapon.)

kök 62 és 59 éves, s unokájuk 30 éves. 1865-ben halt meg Ta-Ria 138 éves korában. Legnagyobb életkort ért Toa-Kuro, ki 1847-ben 151 éves korában mondott búcsút az árnyékvilágnak. Az egész család sokat tart arra, hogy ily magas kort érnek, s el nem térnek atyáik szokásaitól s életmódjától, mely főképen abban áll, hogy minden szeszes italt és izgató ételt kerülnek, s napjában kétszer megfürdenek a Ganges szent vizében.

* (*A hollók hosszú életkora*) közmondásossá vált, s a következő eset is bizonyítja. Nem régiben

ni, a mellett ballábával egy kis amerikai állampolgár bölcsőjét ringatja, s „Üdv neked Columbia“ és „Fraser Digger's sony“ dalokkal mulatja, míg jobb lábával a thea-kanna alatt levő tüzet fogja igazgatni. Ha nagylelkű adakozó gentlemanok találkoznának, kik Morry urat még inni is szeretnék látni, harminchat pohár groggot iszik ki tiz perc alatt s husz lépésnyiről a vörös aszból kilövi az egy szemet. Belépti díj csak tiz centime.“ Nem kis művészet s ügyesség — ha igaz; reclannak pedi elég hihetetlen!

éljenzésekkel fogadtatva, a préház felső terén kiszálltak. — Itt járta a csárdást 12 pár csinosan felöltözött legény és leány, a híres aszódi banda zenéje mellett egész erélyességgel és szokott magyar tüzellel. E kösben minden magyar tánc után frissítő helyett új borral kínálták a mulatókat. Ez így tartott fél 6-ig, a midőn ő felségök (a király magyar huszár tábornoki ruhában, a királyné pedig egészen feketében, fején szokott magyar kucsmával) végtatva lóháton, a helyszínén szünni nem akaró éljenzések közt megjelentek. Ez ideig a városi közönség is nagy számmal gyűlt össze kocsikon és gyalog. Király ő felsége csakhamar leszállt a lóról, s a táncosokhoz közelített, majd itt, majd ott nyájas beszédbre ereszkedett. Királyné ő felsége pedig azalatt gyermekei és egynehány udvari nő körében nagy tetszéssel nézte a táncosokat, kik egytől egyig ügyes fiúk voltak, s a leányokat szél futtában forgatták. Jó fél órai mulatás után a király és királyné ismét lóra ültek, és sokszoros éljenzések közt eltávoztak, utánuk nem sokára a kir. gyermekek is, a számukra készen álló udvari kocsikon, a közönség üdvözlései mellett. A tánc azonban tovább is derült kedvvel folyt. Ez udvari szüretnek, — mely talán 100 és 100 év óta a maga nemében az első, — bezárással egy fényesen felszerelt tűzijáték szolgált, melyet Stern János pesti pirotechnikus rendezett.

* (Király ő felsége) e hó 10-kén Bécsbe utazott az éjjeli vonattal, de már 14-én vissza várták.

* (Képviselő választás). Pappfalvi Constantin, országgyűlési követ lemondása folytán, f. hó 3., 4. és 5-kén Borbándon (Alsó-Fehérmegye) végbement választáson Barcsai Ákos földbirtokos választatott meg országgyűlési képviselőnek, 305 szavattal Gaetanu Miklós ellenében, ki 239 szavazatot nyert.

* (Magyar állat-növénycsere egylet) alakult, melynek eszméje már a magyar orvosok és természetvizsgálók poszonyi, rimaszombati és egri gyűlésein, illetőleg ezek állatnövénnytani szakosztályai-ban is meg volt pëndítve és elfogadva. Ez egylet célja, hogy a honi fauna és flora ismeretét előmozdítsa, és e terezen történt új vívmányokat minden irányban terjezsse, a hazai közintézeteket pontosan meghatározott állat- és növénygyűjtemények és szakkönyvek megszerzésében elősegítse, és végre a zoológusok és botanikusok közt termékeik kicserélését s így gyűjteményeik bővítését eszközölje. Főlkértenek tehát az állat- és növénytan művelői, kedvelői, szakkértnékek, úgy, mint természetbarátok és intézetek, hogy ez egylet érdekét mint alapító, rendez vagy pártoló tagok előmozdítani sziveskedjenek. Alapító tagok lehetnek azok, kik legalább 50 o. é. frtot az egyletnek egyszerre adományoznak; rendezek, kik az egyleti pénz-tárba évenként 2 frt fizetnek, s pártolók, kik bármily összeget egyszer s mindenkor felajánlanak, vagy az egyletet termékgyűjteményekkel vagy könyvekkel támogatják. Kik az egylet szervezetével tisztelesen kívánnak megismerkedni: dr Szentagh Miklósa urhoz (Pest, ujvilág utca 8. sz.) forduljanak, kinél az alapszabályi tervezetet is

megtekinthetik. Szintén ő hozzá küldendők a tagsági illetékek is. Figyelmeztetjük egyuttal a természetkedvelő közönséget, hogy a jövő új évvel természetrajzi folyóirat fog megindulni.

* (Jókai Mór) siklósi választó kerületének izraelitái érdekes ajándékkal lepték meg. Most levén az izraelitáknak az az ünnepök, melyen ajándékokat szokás küldeni mindazoknak, kiket szeretnek és tisztelnek, Jókainak is küldtek ajándékokat: apró színes viaszgyertyákból font nagy gyertya-füzért, üdvözlő és elismerő sorok kíséretében.

* (Nagy szerencsétlenség) történt e hó 10-ikén Bezdán és Apatin közt. A ca. k. dunagőzhajózási társulat „Karl Ludvig“ nevű hajója és a magyar gőzhajótársulat „Slavonia“ nevű személyszállító hajója esti 8 órakor összeütközött. A „Slavonia“ elmerült a többen elveszték éltüket. A másik gőzhajó is tetemesen meg van roncsolva. A halottak számát még e sorok írásakor nem tudni.

* (A magyar északkeleti vasútdőlőzi) 64 mért-földnyi vonalaira a sinszállítás iránt már megködtötték a szerződést belga gyárakkal. Az összes mennyiség 700,000 mázsa sinre és 46,000 mázsa különféle alkatrészekre terjed s értéke közel 10 millió frank, miután Pestre szállítva, vám nélkül egy mázsa ára 10 frank 83 centre szabotott. Ez évi december hóig 80,000 mázsát, januártól kezdve pedig havonként 22—50 ezer mázsát kell szállítani.

* (A debreceni ref. kollegium) ujjaépítéséhez a jövő évben hozzá akarnak fogni, miután a 160,000 frtra becsült építési költségekből 100,000 forint már együtt van.

— (Navratil tanár f. h. 15-től) kezdve a Ró-kushoz címzett kórházban mindennap 10—11-ig ingyen rendel szegény sorsu torok- és gégebeteg-tegeknek. Mit az érdeklettek miatt ezennel köz-tudomásra hozunk.

* (Székely Bertalan) „Özvegy“ című festmé-nye, mely a párisi világkiállításon is figyelmet költött, meg fog jelenni a képzőművészeti társulat albumában.

* (Az egyetemi növénykertben) több tavaszi növény másodszori virágzásnak indult. Némely zanótcserjék és a sárga gödirc teljes kifejlettségében díszlenek. A gyümölcsfákon is mutatkoznak másodszori virágok. Ezenkívül a „phylodendron pertusum“ is virít és kagylószerrü pompás sárga virága és hengerded gyümölcsével érdekes látványt nyújt.

* (Egy derék román főpap.) Papp Szilágyi József nagyváradi görög-katholikus püspök egy főpásztori körlevelet bocsátott egyházmegyéje lelkészeihez, melyet örömmel említtük meg, mint a hazafias érzelem, higgadt gondolkodás tanuságát, helyes oktatást arra, hogy hű hazafiak, jó románok legyenek. A pásztorlevél kezdetén meg-ütközéssel említi, hogy a „Federatiunea“ lap szerint több lelkész a balázsfalvi pronunciamen-tóhoz csatlakozott; a főpap elvárja, hogy a pap-ság nem fogja önmagát és az egyházmegyét kompromittálni, hanem hivatásának megfelelőleg fogja tudni polgári kötelmeit, melyek tel-

jesítésével kell a nép előtt mindig ragyognia; kifejezi eszért nem helyeselését azon lépés felett, int a koronás király s a haza alkotmánya iránti hűségére: „mert isten helyezett minket ezen földre, melyet többi honfitársainkkal együtt könyeinkkel és vértünkkel áztattunk, ez a mi hazánk, melyen élünk és halunk kell.“ Felzúlitja végül, maradjanak papi hivatásuk mellett, mert kötelességüket csak így fogják teljesíteni.

* (A horvát küldöttség ő felségénél.) Ehő 9-ikén fogadta ő felsége a budai királyi lakban a horvát országgyűlés küldöttségét. Vakanovics, a küldöttség elnöke szólott, a horvát országgyűlés örömét fejezvéen ki, hogy Magyar- és Horvátország közt megtörtént az egység, Fiume hovátartozását kivéve. Kérte egyszeresmind az uralkodót: óvja meg Horvátország jogát Fiuméra az államjogi ki-egyes határai között. Ő Felsége átvevén a fel-iratot, válaszában örömét fejezte ki a fölött, hogy Magyar- és Horvátország között a fennforgó nehézségek el vannak hárítva. Fiuméra nézve pedig kijelenté, hogy a két országgyűlés jóindulata reményt nyújt, mikép ez ügy is kölcsönös megelégedéssel lesz oldottva. Kijelenté egyszeresmind, hogy ha ez nem történék, királyi elhatározással fog döntőleg intézkedni.

* (Irányi Daniel választását) a képviselőház megsemmisíté, mivel a választók akadályozva voltak jogukkal élni és sokan nem szavazhattak. Így Pécsnek még mindig nincs országgyűlési képviselője.

— (Egyszerű sír.) A korepesi temetőben van egy sír, mely csak halottak napján fényes és virágos. Mások senkinek sem tűnik szemébe az egyszerű halom, fekete keresztjével. Ez a fiatal Woronoczkij herceg sírja. O szabadságharcunk alatt a lengyel légió szedése volt, a 1849-ben az, új épületben* golyóval végezték ki 25 éves korában. Porai a peeti korepesi temetőben nyugszanak egy szegény lengyelnek köszönhető, hogy nem jeltelen; de mégis nagyon egyszerű hantok alatt pihen. E nő kézi munkával keresi mindennapi élelmét, s gondoskodik a sír megőrzéséről, s magától elszakítva, gyakran kéregetve rakja össze az épen tartására szükséges filléreket. Most, midőn szabadságharcunk bajnokainak nyughelyét mindenütt emlékekkel jelöli meg a nemzeti kegyelet, a vértani halált szenvedett lengyel hős sírja is megérdemelné egy szerény sírkövet.

* (Karagyorgyevics hget és vaddott társai) e hó 8-ikén szálltak le Zimonyba a „Ferdinánd Max“ gőzhajón, s 9-ikén értek oda. A városban aggód-
tak, hogy a szerb fejedelem meggyilkolása miatt folyóvást ingerült nép hiágásokat követ el. Az on-
ban semmi tüntetés és kihágás nem történt. A ha-
jót sokan várták, s a partot egészen ellepte a ki-
váncsiak tömege. A herceg azonban nem hagyta
el a „Ferdinánd Max“ gőzöst, mely reggel érke-
zett oda. Kállay Benő főkonzúl ment a törvény-
szeki küldötteket fogadni.

* (Véres üzenettközések az erdélyi határokon.) Erdélynek Moldova felé eső nagy és rengeteg ha-

vasaiban az oláhok újabb időben foglalásokat kez-
dének tenni, melyek véres összettközéseket idéz-
tek elő. Vesten községének birtokában lévő „Nai-
nagu“ havasából az oláhországiak 450 holdnyi
havasrészt foglaltak el. Csikszékben pedig Kö-
zéplak közelében a határhavas azon részén,
mely a Moldova felőli oldalon fekszik, Gyika
herceg intézkedése folytán határori kapitány és
századparancsnok Stratu rendeletéből ötven ka-
tonával a fő lekaszáltatott; továbbá az ezen ka-
száló közelében lakó Tankó Péter házát két
moldvai határőr katona szept. 15-én erőszakosan
feltörve, az abban talált minden holmit, még
utolsó falat kenyerét is elvették, s midőn a tulaj-
donos azon merészséget követte el, hogy az elrab-
lott javakat visszavegye, vasvilláját, melylyel
magát védte, elvették, s őt magát nemcsak any-
nyira megverték, miszerint eszméletlenül maradt
feküdvén a földön, hanem még őrtanyájukra men-
tek kötel után, s visszatérve megkötözték a sze-
rencsétlen és ugy hurocltak az őrtanya felé. A
segítségére érkezők közeledésére azonban a sze-
gény ember földre vetve, futás által menekültek
meg a székelyek boszuló kezei közül.

* (Irodalmi hírek.) Az ősi esték új olvasmányaként említik most Toldy István beszélyeit, melyek „Adel asztalára“ cím alatt nemcsakára megjelen-
nek Lauffer kiadásában. Balogh Zoltán pedig
„Alpári“ cím alatt egy verses regényt fejezett be,
s a Kisfaludy-társaságnak szándékozik benyújtani.
— Madarassy Klotild, ki az ötvenes években irt
beszélyeket az akkori szépirodalmi lapokba, „A
társadalom páriái“ című regényen dolgozik.

* (Orosz dolgok Lengyelországban.) Kornitovics az ismeretes, iszákos kerületi főnök Ciechonicie-
ban, fényes nappal táncra kerekedett egy szegény,
rongyokkal fedett zsidóval a piacon. Midőn más-
nap szemére vetették Kornitovics urnak illetlen
magaviseletét, ez a szerencsétlen zsidót előre bo-
csátott „poflevezésés“ után becsukatta, a miért az
egy oszzári kivatalnokot kompromittálni mert.
— Továbbá egy más városban tehénbőrt hozott
a paraszt a piacra, melyet 2½ rubelen eladott,
mely összeget a vevő azonnal elhozni ígért. Mi-
után azonban hosszabb ideig kimaradt, a paraszt
egy másik vevőnek adta el a bőrt 3 rubelért. —
Az e közben visszajött első vevő jogáról nem
akart lemondani, miből igen heves vita támadt,
melynek a három egyén befogatása vetett véget.
— Az illetékes hivatalnok megértvén a tényállást,
mind a bőrt, mind a 2½ és a 3 rubelt maga elé
tette, s a következőleg dönté el az ügyet: Tilos
a piacon pénz nélkül alkudozni valamely tárgy
fölött, és ez által vitatkozásokra adni okot; ha-
sonlóan tilos magasabb díjért másnak adni el az
árut s így drágaságot idézni elő a városban; az
eladónak ellenben nem szabad pénznélküli egyé-
nekkel alkuba boocsátkozni. — Ennélfogva nyil-
vános versengés miatt mindhárom el vagytko
marasztalva s az illető corpus-delicti-eket itt fog-
játok hagyni. — Távozatok, kutyák! — Hogy
a muszka Salamon az aerarium, vagy a városi
mellékleten.)